REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Zadeva: 0700-67/2019/
Datum: 2. 9. 2020

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) na podlagi 21. člena v povezavi s 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju: ZUP) v postopku začetem po uradni dolžnosti v zadevi ugotovitve obstoja diskriminacije po ZVarD zoper domnevnega kršitelja Republiko Slovenijo, Ministrstvo za pravosodje, Upravo za izvrševanje kazenskih sankcij, Beethovnova ulica 3, 1000 Ljubljana, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Ugotovi se, da Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij, Beethovnova ulica 3, 1000 Ljubljana:

I. obsojenkam, ki zaporno kazen prestajajo v ZPKZ Ig, v zvezi s pravico do prebivanja na prostem ne krši prepovedi diskriminacije po ZVarD,

II. obsojenkam, ki zaporno kazen prestajajo v ZPKZ Ig, v zvezi z pravico do obiskov v zakonskem minimumu (najmanj dvakrat tedensko, minimalno eno uro) s tem, ko obiske omejuje ali ovira z vnaprejšnjim usklajevanjem terminov za koriščenje sobe za obiske za obsojenke matere, ki pričakujejo obisk otrok ter obiskovalce, ki so v času obiskov prišli na obisk, usmeri, da počakajo na prostorske možnosti oz. jih usmeri, da pridejo kasneje na obisk, v kolikor obsojenka še nima obiskovalcev, krši prepoved neposredne diskriminacije po prvem odstavku 6. člena ZVarD,

III. obsojenkam, ki zaporno kazen prestajajo v ZPKZ Ig, v zvezi z ugodnostjo zasebnih obiskov (conjugal visit) s tem, ko te le-teh zaradi prostorskih (ne)zmožnosti sploh ne omogoča, krši prepoved neposredne diskriminacije po prvem odstavku 6. člena ZVarD,

IV. obsojenkam, ki zaporno kazen prestajajo v ZPKZ Ig (obsojenkam polodprtega režima), v zvezi z ugodnostjo uporabe mobilnih telefonov in interneta s tem, ko te le-te zaradi prostorskih razmer znotraj zavoda sploh ne omogoča, krši prepoved neposredne diskriminacije po prvem odstavku 6. člena ZVarD,

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 30. 10. 2019 s strani obsojenk, ki prestajajo zaporno kazen v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ig (ZPKZ Ig), prejel

informacijo o domnevno slabši obravnavi, ki naj bi ji bile izpostavljene ženske zapornice v primerjavi z moškimi zaporniki, ki kazen zapora prestajajo v ZPKZ Dob.

V zadevi je Zagovornik z namenom razjasnitve dejanskega stanja sprožil postopek ugotavljanja diskriminacije po uradni dolžnosti skladno s 34. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 — ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD). Zagovornik je tudi ocenil, da so domnevno diskriminirane osebe izpolnile trditveno breme, saj so obširno opisale razlike med pogoji prestajanja kazni zapora, ki so jih deležne same, v primerjavi s pogoji, ki so jih deležni moški obsojenci v drugem zaporu. Obsojenke zatrjujejo dejansko in pravno neenako obravnavo glede na spol. Primerjajo se z obsojenci, ki kazen zapora prestajajo v ZPKZ Dob.

Obsojenke so izpostavile več tematik, med katerimi se je Zagovornik osredotočil na navedbe, ki sodijo v njegovo pristojnost skladno z ZVarD in v ugotovitvenem postopku pridobil pojasnila in dokumentacijo od zaprošenih subjektov. Kot relevantne je Zagovornik identificiral naslednje navedbe in jih razdelil na vsebinske sklope:

1. **Prebivanje na prostem (stik z naravo)**

Zaporniki v ZPKZ Dob naj bi imeli tudi v najstrožjem režimu stik z naravo, ženske zapornice ga nimajo. Več let traja, da dobijo ugodnost sprehoda po parku, za razliko od moških na Dobu. Ženske imajo možnost sprehoda dve uri na vročem zaprtem dvorišču, v katerega so usmerili tudi kuhinjsko ventilacijo, kar označujejo za zdravju škodljivo. Predlagajo, da se okrog zavodskega parka zgradi ograja, ali pa naj se uvedejo GPS zapestnice, ki bi sporočale njihovo lokacijo.

2. **Obisk fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba dvourno gibanje na prostem**

Fitnes, knjižnico, trgovino in pralnico lahko koristijo le v sklopu sprehoda. Dežurstva morajo opravljati v prostem času, zaradi česar ne morejo koristiti dveh ur na zraku, ki jim pripadata. Na Dobu pa naj bi imeli moški fitnes čas ločen od časa za sprehod na prostem.

3. **Sprejemanje obiskov (stiki)**

Ženske naj ne bi imele niti možnosti normalnih obiskov. Včasih njihove obiskovalce celo zavrnejo pri vratih zaradi prostorske stiske, čeprav so obiski njihova ustavna pravica. Za obiske mladoletnih otrok imajo ženske na voljo sobo v velikosti 1,5m x 1,5m, v kateri naj bi bilo več družin naenkrat. Če je polna oz. zasedena, njihove družine odslovijo. Poročajo tudi o zadušljivosti sobe za obiske. Med obiski ne smejo niti do avtomata po pijačo, medtem ko imajo na Dobu obsojenci na voljo restavracijo. Same za svoje ne smejo ničesar kupiti v zavodski trgovini, medtem ko imajo na Dobu trgovino dostopno vsak dan.

4. **Možnost zasebnih obiskov (conjugal visit)**

Zaporniki v ZPKZ Dob imajo možnost 1x mesečno 5 dni nočitve in med obiski lahko koristijo zasebno sobo v trajanju 45 minut, ženske naj ne bi imele niti možnosti normalnih obiskov, kaj šele zasebnih partnerskih obiskov.

5. **Telefonski klici in uporaba elektronske komunikacije**

Za telefonsko komunikacijo lahko koristijo drag telefon do 21:45 ure, na Dobu pa do 23:00 ure. Na Dobu imajo na polodprtem režimu moški pravico koriščenja mobilnih telefonov, one pa na lgu tega nimajo, saj uprava ne zna ločiti režimov.

Obsojenke navajajo, da so pristojne večkrat opozorile na problematične razmere in prejele odgovor, da država namerava zgraditi nov zapor, vendar se gradnja nikamor ne premakne.

Navajajo, da same prestajajo kazen zdaj in ne morejo čakati na nov zapor. Opozarjajo, da imajo družine, da so zunaj nekomu matere, partnerke in žene in da jim družine zaradi neprimerno urejenih stikov razpadajo. Počutijo se manjvredne, diskriminirane in zaničevane. Želijo biti enakopravne v primerjavi z moškimi, ki prestajajo kazen v ZPKZ Dob.

*

Zagovornik je dne 30. 12. 2019 Ministrstvu za pravosodje, Upravi za izvrševanje kazenskih sankcij posredoval Prošnjo za posredovanje podatkov št. 0700-67/2019/7 na podlagi 37. člena ZVarD. Na poziv se je odzvala ter v Odgovoru št. 720-30/2020/7 z dne 30. 1. 2020 med drugim navedla:

Prebivanje na prostem (stik z naravo)
V zvezi s prebivanjem obsojenk na prostem je izpostavila problematiko ZPKZ Ig, ki se nahaja v objektu, ki ni bil grajen za namene zapora, in sicer v objektu gradu s konca 15. stoletja, ki arhitekturno ni primeren za celovito izvajanje kazni zapora, pripora in nadomestnega zapora. Posebnost zavoda je v tem, da območje zavoda, kljub izvajanju zaprtega režima in pripora, ni ograjeno, je torej brez varovalnega perimetra (okrog objektov ni varovalnega zidu in varovalne zunanje ograje), ki bi preprečeval morebitne pobege zaprtih oseb. Varovalni zid za obsojenke zaprtega režima in pripora predstavljajo zunanje stene grajske stavbe, bivanje na prostem pa se tema dvema kategorijama zaprtih oseb iz navedenega razloga lahko omogoča le na notranjem dvorišču grajske stavbe (atrij).

Od meseca maja 2018 dalje se po odločitvi vodstva zavoda obsojenkam zaprtega režima lahko podeli dodatna ugodnost znotraj zavoda, to je možnost bivanja na prostem v zavodskem parku (namesto na notranjem dvorišču) in možnost koriščenje obiskov v zavodskem parku (ne v prostoru za obiske znotraj zaprtega dela zavoda).

Zavod si prizadeva, da omogoča obsojenkam več kot le zakonski minimum bivanja na prostem (še posebej v poletnem času), z uvedbo ugodnosti sprehoda oziroma bivanja v zavodskem parku pa je tudi obsojenkam zaprtega režima (če izpolnjujejo prej navedene kriterije) omogočen neposreden stik z naravo, to pa ni mogoče v primeru obsojenk, ki so varnostno bolj zahtevne in še niso dosegle tolikšne stopnje zaupanja, da bi se lahko prosto gibale po zavodskem parku.

ZPKZ Dob ima več manjših oddelčnih sprehajališč, ki so ograjena z mrežasto ograjo. Za organizirane športne aktivnosti se uporablja dodatno igrišče, opremljeno z goloma za nogomet in koši za košarko. Obsojenci, ki so nameščeni v prostorih s posebej strožjim režimom (skladno s 98.a členom ZIKS-1), imajo urejeno bivanje na prostem ločeno od drugih obsojencev.

Obisk fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba dvourno gibanje na prostem
V zvezi z očitkom obsojenk o omejevanju obiska fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba dvourno gibanje na prostem, je Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij pojasnila, da so v ZPKZ Ig vse naštete aktivnosti, razen oddaje perila v pranje oziroma prevzem opranega perila, dodatne bonitete, ki so obsojenkam na voljo v času prestajanja zaporne kazni in ne omejujejo njihove pravice do dvournega bivanja na prostem.

Edino pri obsojenkah zaprtega režima, ki dopoldne delajo, pridejo do sočasnega koriščenja bivanja na prostem in obratovanja pralnice, vendar pa se lahko obsojenke v tem času prosto gibljejo na notranjem dvorišču in počakajo, da so na vrsti za oddajo oziroma prevzem perila, ki traja v povprečju od ene do dve minuti. Enako je pri izvajanju nakupov v t. i. zavodski prodajalni, ki poteka ob torkih in četrtkih med 16.00 in 17.00 uro, kjer ravno tako nakup artiklov ne traja več kot nekaj minut. Trenutno se pripravljajo spremembe in dopolnitve hišnega reda zavoda, v okviru katerih bo zavod posebej preučil možnost, da se omenjenim obsojenkam omogoči dodatnih 15 minut bivanja na prostem, tako da bodo lahko koristile polni dve uri samega bivanja na prostem.

ZPKZ Dob ima drugačen režim v zvezi z obiskom knjižnice, športne sobe, pralnice ali trgovine, ki lahko (glede na režim) vključuje tudi naročanje artiklov iz trgovine in knjig iz knjižnice. Zavodske pralnice obsojenci ne obiskujejo, temveč le v bivanjskih objektih oddajajo umazano perilo in prevzemajo oprano perilo po razporedu. Skladno s 65. členom hišnega reda se obsojencem omogoča športne in rekreativne dejavnosti med vsakodnevnim bivanjem na prostem, v prostorih za rekreacijo pa potekajo športne aktivnosti po dnevnem redu. Obsojenci po lastni presoji izberejo, ali bodo izkoristili pravico do bivanja na prostem ali možnost koriščenja športne sobe. Možnost dodatnega koriščenja športne sobe izven časa bivanja na prostem je zavodska ugodnost, ki jo lahko koristijo le obsojenci, nameščeni v določenem traktu.

Sprejemanje obiskov (stiki)
V ZPKZ Ig je prostor, kjer se izvajajo obiski obsojenk zaprtega režima, dejansko majhen, vendar zaradi siceršnjega pomanjkanja spremljajočih (nebivalnih) prostorov in nefunkcionalnosti same grajske stavbe, možnosti povečanja le-tega v obstoječi zgradbi ni.

Trenutno zavod to rešuje tudi tako, da obsojenkam z majhnimi otroki omogoča obiske v posebni sobi (soba za obiske z otroki) v neposredni bližini prostora za obiske odraslih oseb. V zadnjem času so bile izražene potrebe velike, in zato, da bi omogočili otrokom čim boljši in prijaznejši stik z materami, je bila sprejeta odločitev, da obsojenke mame, ki pričakujejo obisk otrok, to sporočijo strokovni skupini skupaj z želenim dnevom in uro obiska (v okviru terminov za obiske). V primeru, da obsojenka želje za koriščenje te sobe na strokovno skupino ne naslovi, obisk z majhnimi otroki pa vseeno dobi, se ji obisk v tej sobi ravno tako omogoči, če seveda ni zasedena oziroma »rezervirana« po prej opisanem protokolu. V sobi za obiske z otroki je nameščen tudi ventilator in na zunanji strani okenskih okvirjev je bila nameščena mreža, ki preprečuje morebitno izmenjavo nedovoljenih stvari, hkrati pa je lahko okno v prostoru odprto, kar omogoča dodatno zračenje.

Obsojenke zaprtega režima, katerim je podeljena ugodnost bivanja na prostem v zavodskem parku, imajo možnost obiske koristiti ali v zavodskem parku ali v prostoru za obiske, ki je sicer namenjen obiskom obsojenk polodprtega in odprtega režima, v prostoru, ki je v objektu poleg grajske stavbe. Tudi na ta način se razbremeni prostor za obiske v zavodu, obsojenkam pa omogoči pristnejši stik z obiskovalci.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je v zvezi z navedbo, da se v primeru pomanjkanja prostorov za izvedbo obiska obiskovalci odslovijo, navedla, da Zavod Ig zagotavlja, da se obiskovalci nikoli ne odslovijo, ampak se jih usmeri, da počakajo, da se sprosti soba za obiske in na obisk pridejo nekoliko pozneje. Ravno zaradi tega, da se takšne situacije ne dogajajo, so v dnevnem redu zavoda obiski določeni v daljšem časovnem obdobju, in sicer nenadzorovani obiski potekajo ob sobotah od 9.00 do 12.00 ure ter od 13.00 do 17.45 ure ter ob nedeljah od 13.30 do 17.45 ure. Nadzorovani obiski pa potekajo ob petkih od 14.00 do 18.00 ure in ob nedeljah od 9.00 do 12.00 ure. Iz razpoložljive dokumentacije zavoda izhaja, da v letu 2018 ni bil zavrnjen nobeden obiskovalec, v letu 2019 pa se je dne 20. 1. 2019 zgodilo, da so bili obiskovalci pozvani, da pridejo na obisk pozneje. Do take situacije pa pride, če že v prvi uri termina za obiske pride večje število obiskovalcev (v sobi za obiske je namreč prostora za pet miz).

Obsojenkam je dovoljeno, da na obisk prinesejo pijačo in prigrizke iz avtomata, ne smejo pa prinašati ostalih stvari, kar je povezano z vzdrževanjem reda in varnosti pri izvajanju obiskov. Dovoljeno jim je tudi, da na obiskih otrokom izročijo npr. razne predmete, ki so jih zanje izdelale na prostočasnih delavnicah.

Nenadzorovani obiski lahko potekajo tudi zunaj zavoda in trajajo do pet ur. Koriščenje tovrstnih obiskov je omogočeno obsojenkam, pri katerih ni varnostnih zadržkov, z obiskovalci pa lahko odidejo izven zavoda v okolico Iga vse do nakupovalnega središča na Rudniku oziroma do

Podpeškega jezera. Tudi na ta način se jim omogoča kvalitetnejši način preživljanja časa z obiskovalci, poleg tega pa tudi razbremeni prostore za obiske v zavodu.

V **ZPKZ Dob** se obiski izvajajo v posebnem objektu za obiske, in sicer ob sredah in sobotah od 9.00 do 16.45 ure (zaprti del zavoda), na Polodprtem oddelku Slovenska vas in Odprtem oddelku Puščava pa ob sredah od 11.00 do 16.45 ure in ob sobotah od 9.00 do 16.45 ure. Znotraj objekta za obiske v času izvajanja obiskov deluje pogodbena prodajalna (gostinska dejavnost) s hladnimi in toplimi brezalkoholnimi pijačami ter manjšimi predpripravljenimi prigrizki (sendviči, sladice, itd.). Obsojenci, ki koristijo prosti (nenadzorovani) obisk, lahko prosto dostopajo do prodajalne, ki se nahaja v prostoru za proste obiske. Pri obsojencih, ki koristijo nadzorovan obisk, pa naročila pobere prodajalka in jim postreže v prostoru za nadzorovan obisk. Obsojenci se morajo v času obiska zadrževati v notranjem prostoru za obiske.

Obsojenci, ki so si z izpolnjevanjem kriterijev ter glede na varnostno oceno pridobili interno ugodnost tako imenovanega vrta, lahko koristijo obisk zunaj na vrtu pred objektom za obiske (v obdobju od 1. 3. do 1. 11. v tekočem letu). Nadaljnja ugodnost, ki si jo obsojenci lahko pridobijo na podlagi 77. člena ZIKS-1, je obisk zunaj zavoda, katerega lahko koristijo do 5 ur v bližnjih krajih (Mirna, Mokronog, Šentrupert).

Prenos stvari med obsojencem in obiskovalcem ureja 3. odstavek 54. člena PIKZ (če način izvajanja obiska to omogoča, sme obsojenec neposredno od obiskovalcev prejemati le denar) ter 46. člen Hišnega reda. Nadalje 47. člen Hišnega reda določa, da morajo obsojenci, ki želijo ob obisku izročiti obiskovalcem osebne predmete ali druge stvari, le – te dan pred obiskom predhodno oddati v pregled ter jih zapakirati v paket. Med obiskom imajo lahko obsojenci pri sebi le denar in ključ od omarice, obiskovalci pa še ročno uro.

Skladno s 4. odstavkom 45. člena Hišnega reda se morajo obiskovalci, v kolikor k obsojencu pride na obisk večje število obiskovalcev hkrati, med seboj dogovoriti za vrstni red obiska. Na obisk obiskovalci počakajo v čakalnici ali izven varovanega območja zavoda. Zavod ne odslavlja obiskovalcev, je pa v primeru pomanjkanja prostora potrebno počakati na izvedbo obiska.

Možnost zasebnih obiskov (conjugal visit)
Pritožbena navedba v zvezi s pomanjkanjem prostorov za obiske preko noči je bila s strani obsojenk ZPKZ Ig podana že večkrat. Zavod Ig se je več let trudil najti primeren prostor, kjer bi se tovrstni obiski lahko izvajali, in za ureditev le-tega pridobiti ustrezna finančna sredstva, še posebej upoštevajoč dejstvo, da je v teku projekt reševanja prostorske problematike zavoda, v okviru katerega so takšni prostori predvideni. Kljub omenjenemu projektu in ob zavedanju, da učinkovit način vzdrževanja stikov ponujajo tudi obiski, pri katerih bi lahko obsojenke preživele noč s svojimi partnerji oziroma drugimi družinskimi člani, še posebej z otroki, je bila ureditev tovrstnega namenskega prostora uvrščena na prioritetni seznam predvidenih investicij v zavodu za leto 2020, pri čemer Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij planira, da bo ta možnost na voljo obsojenkam še v letošnjem letu.

ZPKZ Dob ima izmed vseh zavodov za prestajanje kazni zapora v Sloveniji edini za ta namen urejen prostor (tako imenovane garsonjere). V skladu z drugim odstavkom 45. člena Hišnega reda zavoda se lahko obiski izvajajo tudi v garsonjeri v trajanju do 45 minut. V praksi se obsojencem, ki izpolnjujejo kriterije in ki koristijo nenadzorovan obisk, lahko podeli v časovnem okvirju obiska tudi ena izmed šestih garsonjer v trajanju do 45 minut. Po dnevnem redu in v praksi se obiski preko noči izvajajo od torka do sobote od 20.00 do 6.00 ure. Obisk preko noči je interna ugodnost, katero si morajo obsojenci ob izpolnjevanju kriterijev po 77. členu ZIKS-1 pridobiti. Zaradi omejenih prostorskih zmogljivosti se tedensko obravnava vloge obsojencev po posameznih petih bivanjskih oddelkih v zaprtem delu zavoda, kar pomeni, da obsojenci iz posameznega oddelka zaprosijo za koriščenje obiska preko noči vsakih pet tednov.

Telefonski klici in uporaba elektronske komunikacije

Telefoniranje je obsojenkam v ZPKZ Ig v skladu z dnevnim redom omogočeno vsak delovni dan od 6.00 do 21.45 ure, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa od 7.30 do 21.45 ure, saj ob 21.45 uri v skladu z dnevni redom že sledi ugašanje luči v sobah, nočni mir in počitek.

V **ZPKZ Dob** je možnost uporabe telefona v skladu s Hišnim redom zavoda omogočena od 6.00 do 23.00 ure, poseben urnik je določen le za obsojence, ki so nameščeni v 1. oddelku obsojencev (poseben strožji režim).

Kar se tiče uporabe mobilnih telefonov in dostopa do svetovnega spleta, je Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij pojasnila, da imajo obsojenci na Polodprtem oddelku Slovenska vas in Odprtem oddelku Puščava možnost uporabe mobilnih telefonov in interneta, saj sta oba oddelka dislocirana oddelka zavoda, kar pa ni primerljivo s polodprtim režimom, ki se izvršuje znotraj zaprtega dela zavoda, kot je to v ZPKZ Ig.

Polodprti režim v ZPKZ Ig se izvaja znotraj zaprtega dela grajske stavbe, zato tehnični pogoji za uporabo mobilnih telefonov niso podani, obsojenke zaprtega in polodprtega režima pa se tudi srečujejo na raznih aktivnostih v zavodu, zato uporaba mobilnih telefonov iz varnostnih razlogov ni mogoča. Dovoljuje pa se uporaba mobilnih telefonov in dostop do svetovnega spleta obsojenkam odprtega režima, ki se izvaja v ločenem objektu poleg grajske stavbe.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je tudi pojasnila, da imajo možnost uporabe mobilnih telefonov in dostop do svetovnega spleta le obsojenci v ZPKZ Dob, Polodprti oddelek Slovenska vas in Odprti oddelek Puščava in obsojenci v ZPKZ Maribor, Odprti oddelek Rogoza, ter obsojenci v ZPKZ Ljubljana, Odprti oddelek Ig. Gre namreč za dislocirane oddelke zavodov.

V zaključku je poudarila, da se vsem zaprtim osebam, tako ženskam kot moškim, ki se nahajajo na prestajanju kazni zapora, zagotavljajo vse pravice, ki jim jih daje veljavna zakonodaja. Določene aktivnosti, ki sicer niso opredeljene kot pravice, temveč dodatne ugodnosti oziroma bonitete, pa so v posameznih zavodih, glede na prostorske, kadrovske in druge specifike posamezne lokacije, opredeljene drugače in se izvajajo v skladu z možnostmi zavoda. Vsekakor pa se tudi omenjene aktivnosti po posameznih zavodih izvajajo na primerljiv način.

Izhajajoč iz vsega navedenega Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij zavrača očitek o kakršnikoli diskriminatorni obravnavi obsojenk. Zagotavljanje enakopravnosti in nediskriminacije v družbi je eden temeljnih postulatov slovenske Ustave, k čemer stremi tudi Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, saj, kot je poudarila, se zaveda, da so zaprte osebe še posebej ranljiva skupina.

*

Zagovornik je dne 3. 1. 2020 Zavodu za prestajanje kazni zapora Ig posredoval Prošnjo za posredovanje podatkov št. 0700-67/2019/8 na podlagi 37. člena ZVarD. Na poziv se je ZPKZ Ig odzval ter posredoval Odgovor št. 020-2/2020/2 z dne 27. 1. 2020. Ker so navedbe enake kot navedbe v dopisu Ministrstva za pravosodje, Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij št. 720-30/2020/7 z dne 30. 1. 2020, jih na tem mestu Zagovornik ne povzema.

*

Zagovornik je dne 3. 1. 2020 Zavodu za prestajanje kazni zapora Dob posredoval Prošnjo za posredovanje podatkov št. 0700-67/2019/9 na podlagi 37. člena ZVarD. Na poziv se je ZPKZ Dob odzval ter posredoval Odgovor št. 070-2/2020/2 z dne 23. 1. 2020. Ker so navedbe, relevantne za ZPKZ Dob enake kot navedbe v dopisu Ministrstva za pravosodje, Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij št. 720-30/2020/7 z dne 30. 1. 2020, jih na tem mestu Zagovornik ne povzema.

*

Zagovornik je dne 3. 1. 2020 Varuhu človekovih pravic (Državni preventivni mehanizem – DPM) posredoval Prošnjo za posredovanje podatkov št. 0700-67/2019/10 na podlagi 37. člena ZVarD. Na poziv se je Varuh človekovih pravic odzval ter v Odgovoru št. 12.1-1/2020-2-GA z dne 14. 1. 2020 na zastavljena vprašanja Zagovornika med drugim odgovoril:

Varuh oziroma DPM meni, da omogočanje obiska knjižnice, telovadnice, pralnice, trgovine in izvajanje drugih aktivnosti izključno v času sprehodov, ni dopustno. Zavod, kjer obsojenec/obsojenka prestaja kazen zapora, mu mora omogočiti najmanj dve uri gibanja na prostem, kot je to predpisano v 43. členu ZIKS-1. Varuh si pri izvajanju pooblastil in nalog DPM prizadeva oziroma priporoča, da kolikor je to mogoče, da se obsojencem/obsojenkam omogoči čim več gibanja na prostem — več kot je zakonski minimum.

Varuh oziroma DPM v zvezi z vprašanjem, ali je po njegovi oceni dopustno odsloviti svojce zaradi pomanjkanj prostora kljub temu, da ni presežen minimum najmanj dveh obiskov na teden iz 73. člena ZIKS-1 meni, da mora zavod obsojencu/obsojenki zagotoviti obiske najmanj v obsegu, kot so predpisani z ZIKS-1.

Zasebne obiske oziroma obiske preko noči zavod lahko zagotovi, če ima za to ustrezen prostor. Varuh pojasni, da z izjemo ZPKZ Dob, noben drugi zavod v Sloveniji nima prostorov, ki bi omogočali zasebne stike oziroma obiske preko noči.

Razlogi uvedbe zasebnih obiskov, o katerih je povprašal Zagovornik, Varuhu niso znani. Gre nedvomno za dodatne ugodnosti. So pa zasebni obiski oziroma obiski preko noči po oceni Varuha oziroma DPM koristni, saj se v času prestajanja kazni zapora, nenazadnje tudi s telesnim stikom, omogoča boljše vzdrževati zvezo med dvema partnerjema, čeprav je npr. eden od njiju na prestajanju kazni zapora.

Varuh je še pojasnil, da v okviru izvajanja pooblastil in nalog DPM do sedaj še ni izrecno obravnaval vidikov diskriminacije po spolu glede pogojev med prestajanjem kazni zapora, je pa nanje že opozoril (npr. v letnem poročilu Varuha za leto 2018 na strani 170).

*

Zagovornik je dne 3. 1. 2020 Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti (v nadaljevanju: IKPF) posredoval Prošnjo za posredovanje podatkov št. 0700-67/2019/11 na podlagi 37. člena ZVarD. Na poziv se je Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti odzval ter v Odgovoru z dne 14. 2. 2020 med drugim navedel:

IKPF ni neposredno celostno obravnaval vidika diskriminacije glede prestajanja kazni zapora po spolih. Delno so vprašanja razlik med zavodi obravnavali znotraj posameznih raziskav, katerih fokus pa je bil drugje.

V tej zvezi je bila tako v okviru projekta Pravo v dobi velikih podatkov leta 2015 izvedena krajša študija, na podlagi katere je nastal prispevek na nacionalni kriminološki konferenci leta 2015. Ta je obravnaval vidik dostopanja do interneta iz zaporov in prišel do naslednjih ugotovitev, relevantnih za Zagovornikovo poizvedovanje. Pri dostopanju do interneta prihaja do razlik med režimi, ki so v pretežni meri skladne s pričakovanji in z normativno podlago, delno pa odvisne od tehnične opremljenosti in zmogljivosti zavodov. Pri dostopanju do interneta prihaja do nepričakovanih in normativno neutemeljenih razlik med zavodi, predvsem ZPKZ Ig in ostalimi zavodi. ZPKZ Ig je tako nudil le nadzorovan in omejen dostop do interneta zapornicam v vseh režimih, kar je bilo nasprotno praksam ostalih zavodov, kjer so zaporniki na odprtih in polodprtih režimih do spleta dostopali prosto. Uprava je v odgovoru stanje utemeljevala s tehničnimi težavami (nabava računalnikov, programske opreme) ter na načelni ravni s potrebo po zagotavljanju nadzora (tudi v primerih odprtega in polodprtega režima). Že v letu 2015 je uprava poročala o pritožbah zapornic zaradi drugačne obravnave glede na spol. Ob tem je

uprava leta 2015 tudi menila, da je treba prakse med zavodi poenotiti in se zavzela za večje omejitve, kot so jih izvajali moški zapori.

IKT je podal oceno, da je šlo (po vedenju podpisane še vedno gre vsaj v primeru polodprtega režima) za neprimerno razlikovanje, ki ni temeljilo (samo) na tehničnih zmogljivosti – te so se v vmesnem času tudi spremenile – temveč na idejno drugačni argumentaciji, ki v enotnem sistemu prestajanja kazni zapora ni primerna.

*

Zagovornik je Upravi za izvrševanje kazenskih sankcij posredoval dotedanje ugotovitve v seznanitev in izjasnitev (dokument št. 0700-67/2019/19) ter jo obvestil, da se lahko skladno s 146. členom ZUP v povezavi z 9. členom ZUP o predstavljenih ugotovitvah ter vseh dejstvih in okoliščinah, ki so pomembne za sprejem odločitve, pisno izreče v postavljenem roku. Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je zaprosila za podaljšanje roka, ki ji ga je Zagovornik odobril.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je v roku posredovala Izjasnitev z dne 24. 7. 2020 (dokument št. 0700-30/2019/22), kjer je po sklopih oziroma področjih pojasnila:

Obisk fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba dvourno gibanje na prostem
Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je posredovala nov Hišni red z dne 7. 7. 2020 ter pojasnila, da je v ZPKZ Ig z dnem 21. 7. 2020 stopil v veljavo nov Hišni red o izvrševanju zapora Zavoda za prestajanje kazni zapora Ig, v katerem so določeni dodatni termini bivanja na prostem tako, da je vsem obsojenkam zagotovljeno najmanj (polni) dve uri bivanja na prostem skladno z določbo 43. člena ZIKS-1. Prav tako je pojasnila, da je z novim Hišnim redom dodana še ena zavodska ugodnost za obsojenke zaprtega režima, in sicer dodatna ura bivanja na prostem v poletnem času (od 19.30 do 20.30 ure). Vsled navedenega ocenjuje, da v primeru pravice do gibanja na prostem ne gre za zmanjšanje ali oviranje le-te.

Sprejemanje obiskov (stiki)
Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je v zvezi z izvajanjem obiskov obsojenk dodatno pojasnila, da pri nadzorovanih (nadzorovani obiski za stekleno pregrado so pri obsojenkah redki) oziroma nenadzorovanih obiskih obsojenk zaprtega režima, ki se izvajajo v prostoru za obiske v grajski stavbi ZPKZ Ig, ne gre za »rezervacijo« prostora za obiske (v zvezi s tem dopuščajo možnost, da je bil ZPKZ Ig pri pojasnjevanju napačno razumljen). Do t.i. usklajevanja terminov s strani strokovnih delavcev zavoda pride samo v primeru koriščenja posebnega (dodatnega) prostora za obiske z otroki, z namenom, da se obiski v tem prostoru omogočijo vsem obsojenkam materam, ki to želijo, sicer pa imajo tako kot vse ostale možnost obiska v prostoru za obiske. Ker se zavedajo, da so stiki obsojenk z njihovimi bližnjimi (ne le s svojci, ampak tudi z drugimi osebami, ki jih želijo obiskati) bistven del pravice do zasebnega življenja in pomemben dejavnik rehabilitacije, se v zavodu v okviru danih možnosti, ki so pogojene s prostorskimi zmožnostim, kolikor je le mogoče trudijo za ohranjanje stikov obsojenk z zunanjim svetom, tudi s ciljem vzpodbujanja njihove reintegracije v družbo po prestani kazni. V zasledovanju tega cilja se obsojenkam po potrebi omogočajo obiski tudi izven terminov, določenih za obiske. Vsled navedenega ocenjujejo, da v primeru pravice do obiskov ne gre za zmanjšanje ali oviranje le-te.

V zaključku je Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij ponovno poudarila, da do neenakih možnosti obsojenk glede pridobitve ugodnosti zasebnih obiskov (obiskov preko noči) v primerjavi z obsojenci ZPKZ Dob pri Mirni ter neenake obravnave obsojenk, ki zaporno kazen prestajajo v polodprtem režimu glede uporabe mobilnih telefonov in dostopa do svetovnega spleta v primerjavi z obsojenci, ki zaporno kazen prestajajo v dislociranem Polodprtem oddelku Slovenska vas, prihaja izključno zaradi prostorskih omejitev oziroma arhitekturne neprimernosti ZPKZ Ig in nikakor ne namerno. Sicer poudarjajo, da že sam ZIKS-1 v četrtem odstavku 74. členu določa, da lahko nenadzorovani obisk traja do 24 ur le če ima zavod ločen namenski prostor, ki omogoča zasebnost in bivanje čez noč, tega pa ZPKZ Ig nima.

Zaradi starosti, nefunkcionalnosti objekta in pomanjkanja spremljajočih prostorov za izvajanje različnih aktivnosti med prestajanjem kazni poteka projekt reševanja prostorske problematike zavoda na obstoječi lokaciji, ki vključuje prenovo in dograditev zapora, s čimer bodo pridobili za družbo, zaprte osebe in zaposlene sodoben, varen, human, vključujoč in resocializacijsko usmerjen zapor. Začetek gradnje je načrtovan za prihodnje leto, trenutno pa so v teku arheološke raziskave in rušitvena dela nekaterih objektov zavoda.

Kar se tiče uporabe mobilnih telefonov in dostopa do svetovnega spleta v Polodprtem oddelku Slovenska vas in polodprtem oddelku ZPKZ Ig ponovno poudarjajo, da v skladu s petim odstavkom 58. člena Pravilnika o izvrševanje kazni zapora direktor zavoda obsojencu na njegovo prošnjo dovoli posedovanje in uporabo sredstva za elektronsko komunikacijo, če so v zavodu zagotovljeni tehnični pogoji za uporabo te naprave in če se ocenjuje, da njena uporaba ne bo ogrožala varnosti v zavodu in zunaj njega. Ker se polodprti režim izvaja znotraj zaprtega dela grajske stavbe ZPKZ Ig, uporaba mobilnih telefonov iz varnostnih razlogov ni mogoča (velika možnost zlorabe in predajanja mobilnih aparatov med obsojenkami polodprtega in zaprtega oddelka).

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je poudarila, da različna obravnava moških in žensk ne temelji na spolu, ampak na različnih objektivnih pogojih zavodov, v katerih osebe prestajajo kazen zapora, zato menijo, da ni mogoče govoriti o diskriminatorni obravnavi oseb glede na spol.

*

Zagovornik je postopek ugotavljanja diskriminacije začel po uradni dolžnosti na podlagi drugega odstavka 34. člena ZVarD. ZVarD določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo, pa tudi skupine oseb, ter varstvo pravne osebe, če se okoliščine, ki bi lahko bile podlaga za diskriminacijo, lahko nanašajo tudi na te osebe. V konkretni zadevi skladno s prvim odstavkom 1. člena ZVarD, uživajo varstvo pred diskriminacijo obsojenke med prestajanjem kazni zapora v zavodu za prestajanje kazni kot posameznice. Za obravnavo po uradni dolžnosti Zagovornik po drugem odstavku 34. členu ZVarD ni pridobival soglasja diskriminiranih oseb, saj gre za (večjo) skupino oseb in se obravnava ne nanaša zgolj na točno določenega posameznika oz. posameznike.

Postopek, ki teče pred Zagovornikom, je upravni postopek, pri čemer ima položaj stranke domnevni kršitelj, diskriminirana oseba pa se ima po izrecni zakonski določbi tretjega odstavka 34. člena ZVarD pravico udeleževati postopka. Kot pojasnjeno zgoraj, Zagovornik v postopek ni pritegnil nobene od potencialno diskriminiranih oseb kot stranko postopka.

Akt, s katerim se postopek pri Zagovorniku zaključi, je upravni ugotovitveni akt, ki kot takšen ni izvršljiv. Je pa ugotovitev Zagovornika obvezna in tako pomembna za nadaljnja ravnanja, ki so vedno usmerjena v odpravo učinkov diskriminacije in njeno nadaljnje preprečevanje. Skladno z navedenim je Zagovornik v predmetni zadevi ugotavljal obstoj diskriminacije in izdal ugotovitveno odločbo, kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

V 4. členu ZVarD je *diskriminacija* opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina odločilen razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in

nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka.

Zagovornik v obravnavanem primeru kot osebno okoliščino, na podlagi katere posameznice uživajo varstvo pred diskriminacijo, prepoznava ženski spol. Spol je v ZVarD izrecno naveden kot osebna okoliščina, ki v slovenski zakonodaji uživa pravno varstvo.

Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena ZVarD).

Posredna diskriminacija obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena ZVarD).

Diskriminacija oz. neenako obravnavanje sta prepovedana na vseh področjih družbenega življenja. ZVarD zavezuje državne organe, lokalne skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb (2. člen ZVarD). Področje izvrševanja kazenskih sankcij v Republiki Sloveniji kot področje oblastnega ravnanja državnih organov sodi med tista področja družbenega življenja, na katerih sta diskriminacija oz. neenako obravnavanje prepovedana.

V postopkih obravnave diskriminacije velja obrnjeno dokazno breme (40. člen ZVarD). To pomeni, da je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevnem kršitelju, da dokazuje morebitno upravičenost svojih praks.

Pogoje prestajanja zaporne kazni določata krovna predpisa Kazenski zakonik in Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1) ter podrobneje Pravilnik o izvrševanju kazni zapora (v nadaljevanju: PIKS). V zvezi z obravnavano zadevo pri Zagovorniku navedeni akti določajo naslednje standarde.

Prebivanje na prostem (zunanje sprehode) ureja 43. člen ZIKS-1, ki določa, da je treba obsojencu »omogočiti, da prebiva vsak dan najmanj dve uri na prostem«.

Pravico do obiskov opredeljuje 73. člen ZIKS-1, ki v prvem odstavku splošno določa, da je treba obsojenki »omogočiti, da jo najmanj dvakrat tedensko lahko obiščejo ožji družinski člani, rejnik in skrbnik. Z dovoljenjem direktorja zavoda jo smejo obiskati tudi druge osebe. Obiska ni mogoče omejiti na manj kot eno uro. Mladoletne osebe, ki niso ožji sorodniki, smejo biti na obisku samo v prisotnosti polnoletnega obiskovalca.

ZIKS-1 glede obiskov med drugim v 74. členu določa, da so obiski glede na varnostno oceno obsojenke nadzorovani ali nenadzorovani. Skladno s četrtim odstavkom 74. člena ZIKS-1 nenadzorovani obiski trajajo do tri ure. Če nenadzorovani obisk poteka zunaj zavoda, lahko traja do pet ur. ZIKS-1 v nadaljevanju v zvezi z možnostjo intimnih (partnerskih) obiskov določa, da če ima zavod ločen namenski prostor, ki omogoča zasebnost in bivanje čez noč, lahko nenadzorovani obisk traja do 24 ur.

Glede telefonskih klicev ZIKS-1 v 75. členu določa, da se obsojenki omogočijo telefonski klici oseb zunaj zavoda. Zavod s hišnim redom določi pogostnost in trajanje telefonskih klicev na način, da niso moteni red, varnost in disciplina v zavodu. Pri tem pogostnosti ni dopustno določiti v manjšem obsegu od dveh dni v tednu.

Glede uporabe elektronske komunikacije ZIKS-1 v petem odstavku 75. člena določa, da obsojenke ne smejo uporabljati elektronske komunikacije (elektronska pošta, svetovni splet, mobilna telefonija, faksimilna sporočila, glasovna pošta, storitev SMS in MMS …), razen če direktor zavoda na prošnjo obsojenca ugotovi, da njegova uporaba elektronskih komunikacijskih sredstev na ta način ne ogroža varnosti v zavodu in zunaj njega. Dovoljenje za uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev za potrebe elektronske komunikacije se zapiše v osebni načrt obsojenca.

Ostalih vprašanj, ki jih kot problematične izpostavljajo obsojenke (natančna časovna omejitev koriščenja telefonskih klicev, uporaba trgovine za čas obiska, uporaba restavracije oziroma avtomatov), Kazenski zakonik, ZIKS-1 in PIKS ne urejajo.

*

Zagovornik v tem postopku ugotavlja, ali obstaja različno obravnavanje žensk – obsojenk, ki prestajajo zaporno kazen v ZPKZ Ig kot centraliziranem (edinem) ženskem zaporu v RS v primerjavi z moškimi obsojenci, ki prestajajo kazen v enem od zavodov za prestajanje kazni v RS in sicer v ZPKZ Dob – s katerimi se obsojenke primerjajo.

Zagovornik ugotavlja, da je položaj žensk in moških (obsojencev) na prestajanju kazni zapora v bistvenem primerljiv (tako ženske kot moški bivajo v strožjem, zaprtem, polodprtem ali odprtem zaporskem sistemu/režimu), zato se osredotoča na vprašanje, ali razlikovanje med ženskami in moškimi v istem zaporskem režimu temelji na osebni okoliščini spola (t.j. ali obstaja neposredna diskriminacija).

Za ugotovitev diskriminacije mora biti poseg kršitelja po naravi tak, da prizadene eno od zavarovanih dobrin. V primerjavi s testom, ki ga je opredelilo ustavno sodišče,[1] se namreč po ZVarD ne ugotavlja le posega v človekove pravice in temeljne svoboščine, pač pa tudi druge pravice, pravne koristi ali ugodnosti. Zagovornik je zato v postopku predvsem ugotavljal, katera zavarovana dobrina – človekova pravica, temeljna svoboščina, druga pravica, pravni interes ali ugodnost – je pri prestajanju kazni zapora z obravnavo obsojenk prizadeta.

Zagovornik na podlagi do sedaj zbranih podatkov ter po pregledu poročil DPM (Tabela priporočil iz obiskov v letu 2019[2]) po posameznih vsebinskih sklopih ugotavlja naslednje:

Prebivanje na prostem (stik z naravo)
Zagovornik ugotavlja, da se obsojenkam zaprtega režima in pripora bivanje na prostem lahko omogoča le na notranjem betonskem dvorišču grajske stavbe (atrij). Od meseca maja 2018 dalje pa se po odločitvi vodstva zavoda obsojenkam zaprtega režima lahko podeli dodatna ugodnosti znotraj zavoda, to je možnost bivanja na prostem v zavodskem parku (namesto na notranjem dvorišču) in možnost koriščenje obiskov v zavodskem parku (ne v prostoru za obiske znotraj zaprtega dela zavoda). Z uvedbo omenjenih ugodnosti je tudi obsojenkam zaprtega režima (če izpolnjujejo prej navedene kriterije) omogočen neposreden stik z naravo. To pa ni mogoče v primeru obsojenk, ki še niso dosegle tolikšne stopnje zaupanja, da bi se lahko prosto gibale po zavodskem parku.

Zagovornik ugotavlja, da je v zvezi z omenjeno problematiko že podal priporočilo tudi DPM in sicer, da se proučijo možnosti, da bi se notranje (betonsko) sprehajališče uredilo na bolj prijazen način, in sicer da bi se poskušalo urediti vsaj nekaj zelenih površin. Kot izhaja iz Tabele priporočil iz obiskov v 2019, je Generalni urad UIKS sporočil, da bo Zavod upošteval navedeno priporočilo in namestil betonska korita z rožami in grmovnicami, pri čemer pa mora upoštevati, da dvorišče služi tudi kot tovorni vhod za kuhinjo in delavnico, kar pomeni, da mora biti zaradi dostopa različnih dostavnih vozil ter viličarja podlaga betonska.

[1] Odločba št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009
[2] http://www.varuh-rs.si/sporocila-za-javnost/novica/zavodi-za-prestajanje-kazni-zapora/

Zagovornik na podlagi navedenega ugotavlja, da se zdi obsojenkam (predvsem tistim, ki imajo sprehode le na notranjem sprehajališču) to zelo neprijazno do njih, saj je v celoti betonsko in brez kakršenkoli zelene površine ter da imajo v primerjavi z njimi zaporniki v ZPKZ Dob boljše pogoje, vendar pa je obsojenkam zagotovljena pravica prebivanja na prostem v skladu s 43. členom ZIKS-1, čeprav le na dvorišču zavoda, zato Zagovornik v zvezi z njihovo navedbo, da so diskriminirane, ker nimajo stika z naravo, diskriminacije na tem področju ne ugotavlja. Zakon namreč ne določa pravice prebivanja na prostem v naravi, temveč le pravico bivanja na prostem.

Obisk fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba dvourno gibanje na prostem

V zvezi z očitkom obsojenk o omejevanju obiska fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba dvourno gibanje na prostem, je Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij pojasnila, da so v ZPKZ Ig vse naštete aktivnosti, razen oddaje perila v pranje oziroma prevzem opranega perila, dodatne bonitete, ki so obsojenkam na voljo v času prestajanja zaporne kazni in ne omejujejo njihove pravice do dvournega bivanja na prostem. Edino pri obsojenkah zaprtega režima, ki dopoldne delajo, pride do sočasnega koriščenja bivanja na prostem in obratovanja pralnice, vendar pa se lahko obsojenke v tem času prosto gibljejo na notranjem dvorišču in počakajo, da so na vrsti za oddajo oziroma prevzem perila, ki traja v povprečju od ene do dve minuti. Enako je pri izvajanju nakupov v t. i. zavodski prodajalni, ki poteka ob torkih in četrtkih med 16.00 in 17.00 uro, kjer ravno tako nakup artiklov ne traja več kot nekaj minut.

Zagovornik ugotavlja, da je v zvezi z omenjeno problematiko že podal priporočilo tudi DPM in sicer, da se proučijo možnosti, da bi se nakupi v zavodski trgovini in oddaja perila v pralnico uredita tako, da to ne bi potekalo v času oziroma terminu, namenjenem popoldanskemu sprehodu, saj imajo zaprte osebe pravico do najmanj dvournega bivanja na svežem zraku.

Zagovornik ugotavlja, da ZIKS-1 v 43. členu določa, da je obsojenki treba omogočiti, da prebiva vsak dan najmanj dve uri na prostem. To je pravica obsojenke in organizacija drugih aktivnosti v zavodu mora biti po oceni Zagovornika izpeljana na način, da lahko vse obsojenke aktivnosti, tudi če gre za t.i. posebne bonitete, izvedejo izven tega časa oz. na način, da lahko dejansko na prostem preživijo minimalno dve polni uri, tudi če se čas za t.i. druge aktivnosti in čas za prebivanje na prostem v delu prekrivata. Oddaja in prevzem perila v času, ko obsojenke preživljajo pravico do preživljanja na prostem, četudi traja zgolj par minut, je poseg v zakonsko pravico vseh tistih obsojenk, ki zaradi takšne organizacije ne morejo preživeti polnih dveh ur na prostem (obsojenke zaprtega režima, ki dopoldne delajo). Enako velja za organizacijo delovnega časa prodajalne. Dodatna ugodnost – obisk prodajalne, ki posega v pravico obsojenke in se zajeda v njen čas najmanj dveh ur prebivanja na prostem, je poseg v njeno pravico in obsojenko postavi v položaj, ko se je primorana odločati, ali bo koristila svojo pravico v minimalnem obsegu in se s tem odrekla t.i. dodatni ugodnosti, ki je v ZIKS-1 predvidena kot instrument oz. nagrada za aktivno prizadevanje in doseganje uspehov pri izpolnjevanju osebnega načrta ter spoštovanje hišnega reda (77. člen). Do tovrstnega prekrivanja aktivnosti, tudi zaradi drugačne organizacije, v ZPKZ Dob ne prihaja.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je v svoji izjasnitvi Zagovornika obvestila, da je tekom postopka pred Zagovornikom v ZPKZ Ig z dnem 21. 7. 2020 stopil v veljavo nov Hišni red o izvrševanju zapora Zavoda za prestajanje kazni zapora Ig, v katerem so določeni dodatni termini bivanja na prostem tako, da je vsem obsojenkam zagotovljeno najmanj (polni) dve uri bivanja na prostem skladno z določbo 43. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij. Prav tako je pojasnila, da je z novim Hišnim redom dodana še ena zavodska ugodnost za obsojenke zaprtega režima, in sicer dodatna ura bivanja na prostem v poletnem času (od 19.30 do 20.30 ure). Vsled navedenega ocenjujejo, da v primeru pravice do gibanja na prostem ne gre za zmanjšanje ali oviranje le-te.

Zagovornik ugotavlja, da imajo obsojenke (tudi tiste ki delajo) z uveljavitvijo novega Hišnega reda omogočen še dodatni termin, v katerem jim je omogočeno prebivanje na prostem, tako da imajo zagotovljeno pravico v skladno s 43. členom ZIKS-1. Ker je Uprava za izvrševanje kazni zapora očitano diskriminacijo v tem delu odpravila, Zagovornik diskriminacije na tem področju ne ugotavlja več.

Sprejemanje obiskov (stiki)
V zvezi s prostori, kjer se izvajajo obiski, Zagovornik ugotavlja, da je prostor, kjer se izvajajo obiski obsojenk zaprtega režima, dejansko majhen ter da zavod trenutno to rešuje tudi tako, da obsojenkam z majhnimi otroki omogoča obiske v posebni sobi (soba za obiske z otroki) v neposredni bližini prostora za obiske odraslih oseb. Zato, da bi omogočili otrokom čim boljši in prijaznejši stik z materami, je bila sprejeta odločitev, da obsojenke matere, ki pričakujejo obisk otrok, to sporočijo strokovni skupini skupaj z želenim dnevom in uro obiska (v okviru terminov za obiske). V primeru, da obsojenka želje za koriščenje te sobe na strokovno skupino ne naslovi, obisk z majhnimi otroki pa vseeno dobi, se ji obisk v tej sobi ravno tako omogoči, če seveda ni zasedena oziroma »rezervirana« po prej opisanem protokolu. Pojasnjeno je bilo, da je bil v sobi za obiske z otroki nameščen tudi ventilator in na zunanji strani okenskih okvirjev mreža, ki preprečuje morebitno izmenjavo nedovoljenih stvari, hkrati pa je lahko okno v prostoru odprto, kar omogoča dodatno zračenje.

V zvezi z navedbo obsojenk, da se v primeru pomanjkanja prostorov za izvedbo obiska obiskovalci odslovijo, zavod Ig zagotavlja, da se obiskovalci nikoli ne odslovijo, ampak se jih usmeri, da počakajo, da se sprosti soba za obiske in na obisk pridejo nekoliko pozneje. Ravno zaradi tega, da se takšne situacije ne dogajajo, so v dnevnem redu zavoda obiski določeni v daljšem časovnem obdobju, in sicer nenadzorovani obiski potekajo ob sobotah od 9.00 do 12.00 ure ter od 13.00 do 17.45 ure ter ob nedeljah od 13.30 do 17.45 ure. Nadzorovani obiski pa potekajo ob petkih od 14.00 do 18.00 ure in ob nedeljah od 9.00 do 12.00 ure. Iz razpoložljive dokumentacije zavoda izhaja, da v letu 2018 ni bil zavrnjen nobeden obiskovalec, v letu 2019 pa se je dne 20. 1. 2019 zgodilo, da so bili obiskovalci pozvani, da pridejo na obisk pozneje. Do take situacije pa pride, če že v prvi uri termina za obiske pride večje število obiskovalcev (v sobi za obiske je namreč prostora za pet miz).

Zagovornik ugotavlja, da je v zvezi z omenjeno problematiko že podal priporočilo tudi DPM in sicer, da termine obiskov zaprtih oseb, ki imajo otroke, usklajuje vodstvo zavoda oziroma druga oseba, ki jo vodstvo določi, saj se obsojenke medsebojno težje dogovorijo (npr. tudi zaradi tega, ker kazen zapora prestajajo v različnih režimih in se medsebojno ne vidijo).

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij je v svoji Izjasnitvi sicer pojasnila, da pri nadzorovanih (nadzorovani obiski za stekleno pregrado so pri obsojenkah redki) oziroma nenadzorovanih obiskih obsojenk zaprtega režima, ki se izvajajo v prostoru za obiske v grajski stavbi ZPKZ Ig, ne gre za »rezervacijo« prostora za obiske (v zvezi s tem dopuščajo možnost, da je bil ZPKZ Ig pri pojasnjevanju napačno razumljen). Do t.i. usklajevanja terminov s strani strokovnih delavcev zavoda pride samo v primeru koriščenja posebnega (dodatnega) prostora za obiske z otroki, z namenom, da se obiski v tem prostoru omogočijo vsem obsojenkam materam, ki to želijo, sicer pa imajo tako kot vse ostale možnost obiska v prostoru za obiske.

V zvezi s tem Zagovornik ugotavlja, da ni sporno dejstvo, da je bila v ZPZK Ig sprejeta odločitev, da obsojenke matere, ki pričakujejo obisk otrok, to sporočijo strokovni skupini skupaj z želenim dnevom in uro obiska (v okviru terminov za obiske) po internem protokolu z namenom, da si zagotovijo prostor v t.i. posebni sobi za obiske mladoletnih otrok. Zagovornik je pojasnila ZPZK Ig razumel na način, kot ga poudarja Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij v svoji izjasnitvi, da je torej sistem “rezervacij” bil vpeljan za to t.i. posebno sobo.

Ne glede na to pa Zagovornik ugotavlja, da vsi obiski v preteklosti niso bili sprejeti, kot opozarjajo obsojenke v svojem pisanju z dne 30. 10. 2019, ko so izrecno zapisale, da njihove obiskovalce včasih celo zavrnejo pri vratih, zaradi t.i. prostorske stiske. Prav tako so

obsojenke v zvezi z obiski mladoletnih otrok pojasnile enako, da če je posebna soba zasedena, njihove družine odslovijo. To pa je nenazadnje skladno tudi s pojasnili Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij in ZPZK Ig. Tudi Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij (pojasnila z dne 31. 1. 2020) in ZPZK Ig (pojasnila z dne 27. 1. 2020) sta v postopku pred Zagovornikom izrecno pojasnila, da se zgodi, da se obiskovalce usmeri, da počakajo, da se sprosti soba za obiske in na obisk pridejo nekoliko pozneje, da pa jih ne odslovijo. Iz razpoložljive dokumentacije zavoda izhaja, da v letu 2018 ni bil zavrnjen nobeden obiskovalec, v letu 2019 pa se je dne 20. 1. 2019 zgodilo, da so bili obiskovalci pozvani, da pridejo na obisk pozneje.

Zagovornik pri presoji tega sklopa kot relevantno izpostavlja dejstvo, da ženske obsojenke zaporno kazen v Sloveniji prestajajo v centraliziranem zaporu, kar pomeni, da so številne precej oddaljene od svojih prebivališč oz. od svojih družin oz. ožjih družinskih članov. Moški pa zaporno kazen prestajajo v več zaporih, razpršenih po državi. Oddaljenost od doma negativno vpliva na finančne, časovne in organizacijske vidike obiskovanja zaprtih oseb in njihovih izhodov iz zapora.[3] Obsojenki je treba skladno s 73. členom ZIKS-1 omogočiti, da jo najmanj dvakrat tedensko lahko obiščejo ožji družinski člani, rejnik in skrbnik. Neprimerni in nezadostni prostori za obiske v ZPZK Ig po oceni Zagovornika negativno vplivajo na količino stikov in na uresničevanje te pravice v praksi. Glede na to, da nadzorovani obisk traja do eno uro, lahko pride do situacij, da mora naslednji obiskovalec čakati eno uro, ali pa tudi več, če je prostor rezerviran za več ur zaradi obiskov drugih obsojenk. Omogočanje obiskov v zakonskem minimumu (najmanj dvakrat tedensko, minimalno eno uro) ne sme biti omejeno ali ovirano s kakršnimi koli administrativnimi in drugimi zahtevami, kot je na primer vnaprejšnje dogovarjanje za koriščenje sobe za obiske, prav tako po oceni Zagovornika ni dopustno obiskovalcev, ki so v času obiskov prišli na obisk, zavrniti ali jih usmeriti, da počakajo na prostorske možnosti oz. jih usmeriti, da pridejo kasneje na obisk, v kolikor obsojenka še nima obiskovalcev. Takšna praksa posega v pravice obsojenk do obiskov in predstavlja neposredno diskriminacijo v skladu s prvim odstavkom 6. člena ZVarD. Drugačna je situacija, v kolikor k obsojenki pride na obisk večje število obiskovalcev, takrat je urejanje obiskov dopustno na način, da se obiskovalci med seboj dogovorijo za vrstni red obiska.

V preostalih navedbah zapornic, da imajo slabše pogoje obiskov, ker med obiski ne smejo niti do avtomata po pijačo, medtem ko imajo na Dobu obsojenci na voljo restavracijo ter da same za svoje obiskovalce ne smejo ničesar kupiti v zavodski trgovini, medtem ko imajo na Dobu trgovino dostopno vsak dan, Zagovornik ni ugotovil elementov diskriminacije po ZVarD. Ne gre namreč za poseg v pravice ali ugodnosti, temveč za uveljavljanje hišnega reda konkretnega zapora, ki v pravice in ugodnosti ne posega. Varstvo pravic in ugodnosti brez neenake obravnave ne zapoveduje, da morajo biti režimi v vseh zavodih za prestajanje kazni zapora identični. Morajo pa biti primerljivi do te mere, da ne posegajo v pravice in ugodnosti zapornikov in zapornic.

Možnost zasebnih obiskov (conjugal visit)

Zagovornik ugotavlja, da obsojenke ZPKZ Ig še vedno nimajo možnosti zasebnih obiskov, intimnih partnerskih stikov oz. nenadzorovanih obiskov bivanja čez noč. Po navedbah Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij je razlog v pomanjkanju primernega prostora za izvedbo teh obiskov, pri čemer pojasnjuje, da je ureditev tovrstnega namenskega prostora uvrščena na prioritetni seznam predvidenih investicij v zavodu za leto 2020, pri čemer planira, da bo ta možnost na voljo obsojenkam še v letošnjem letu.

V izjasnitvi pa je Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij navedla, da je začetek prenove in dograditve zapora načrtovan za prihodnje leto, trenutno pa so v teku arheološke raziskave in rušitvena dela nekaterih objektov zavoda.

[3] Tadič, D. (2018). Spolno zaznamovane značilnosti zapora. Ljubljana: Pravna fakulteta. Pridobljeno s https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=103959&lang=slv

ZPKZ Dob ima izmed vseh zavodov za prestajanje kazni zapora v Sloveniji edini za ta namen urejen prostor (tako imenovane garsonjere). Obisk preko noči je interna ugodnost, katero si morajo obsojenci ob izpolnjevanju kriterijev po 77. členu ZIKS-1 pridobiti.

V okviru teh stikov obsojenci lahko preživljajo čas s svojimi družinskimi člani, skupaj kuhajo, berejo otrokom ali se pogovarjajo o družinskih zadevah, v primeru partnerskih stikov pa lahko tudi intimni. Namen teh stikov je omogočiti obsojencem, da vzdržujejo družinske in partnerske odnose, kar krepi njihove možnosti za rehabilitacijo in vključitev v družbo po prestani kazni zapora, zmanjšuje pa tudi možnost povratništva.[4]

V Hišnem redu Zavoda za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni (45. člen) in Zavoda za prestajanje kazni zapora Ig (40. člen) so obiski sicer primerljivo urejeni, razlika je v določbi Hišnega reda Zavoda za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni, ki določa, da se obiski lahko izvajajo tudi v garsonjeri v trajanju do 45 minut.

ZIKS-1 v četrtem odstavku 74. člena določa, da če ima zavod ločen namenski prostor, ki omogoča zasebnost in bivanje čez noč, lahko nenadzorovani obisk traja do 24 ur. Zagovornik ugotavlja, da za ženske obsojenke v Republiki Sloveniji v sistemu prestajanja zaporne kazni sploh ne obstaja ugodnost tovrstnega obiska oziroma nočitve, za razliko od moških obsojencev, ki kazen zapora prestajajo v ZPZK Dob, zato ta ugodnost nobeni obsojenki še nikoli ni bila podeljena. Ker se ta ugodnost obsojenkam sploh ne zagotavlja oziroma omogoča, so le-te že v izhodišču v slabšem položaju pri dostopu do ugodnosti v okviru prestajanja kazni zapora. Pomanjkanje primernega prostora oz. finančne omejitve pa v konkretnem primeru ne opravičujejo neenake obravnave, zato Zagovornik v tem stanju prepoznava elemente neposredne diskriminacije (prvi odstavek 6. člen ZVarD).

Telefonski klici in uporaba elektronske komunikacije

Zagovornik ugotavlja, da je telefoniranje obsojenkam v ZPKZ Ig v skladu z dnevnim redom omogočeno vsak delovni dan od 6.00 do 21.45 ure, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa od 7.30 do 21.45 ure, saj ob 21.45 uri v skladu z dnevni redom že sledi ugašanje luči v sobah, nočni mir in počitek. ZIKS-1 določa, da se obsojencu omogočijo telefonski klici oseb zunaj zavoda. Zavod pa s hišnim redom določi pogostnost in trajanje telefonskih klicev na način, da niso moteni red, varnost in disciplina v zavodu. Pri tem pogostosti ni dopustno določiti v manjšem obsegu od dveh dni v tednu. Samo dejstvo, da imajo obsojenci v ZPKZ Dob možnost uporabe telefona od 6.00 do 23.00 ure (poseben urnik je določen le za obsojence, ki so nameščeni v 1. oddelku obsojencev, torej v posebnem strožjem režimu), še ne predstavlja neenake obravnave v smislu ZVarD.

Kar se tiče uporabe mobilnih telefonov in dostopa do svetovnega spleta, Zagovornik ugotavlja, da obsojenke zaprtega in polodprtega režima nimajo možnosti uporabe mobilnih telefonov in interneta, obsojenci na Polodprtem oddelku Slovenska vas in Odprtem oddelku Puščava pa to možnost imajo.

Po pojasnilih Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij se Polodprti režim v ZPKZ Ig izvaja znotraj zaprtega dela grajske stavbe, zato tehnični pogoji za uporabo mobilnih telefonov niso podani, obsojenke zaprtega in polodprtega režima pa se tudi srečujejo na raznih aktivnostih v zavodu, zato uporaba mobilnih telefonov iz varnostnih razlogov ni mogoča. Dovoljuje pa se uporaba mobilnih telefonov in dostop do svetovnega spleta obsojenkam odprtega režima, ki se izvaja v ločenem objektu poleg grajske stavbe.

ZIKS-1 v petem odstavku 75. člena določa, da obsojenci ne smejo uporabljati elektronske komunikacije (elektronska pošta, svetovni splet, mobilna telefonija, faksimilna sporočila, glasovna pošta, storitev SMS in MMS …), razen če direktor zavoda na prošnjo obsojenca

[4] Dopplr, Legal news and information: Conjugal Visits: Rules and History, https://www.dopplr.com/social-atlas/ (12. 6. 2020); Jill Gordon; Elizabeth H. McConnell, Are Conjugal and Familial Visitations Effective Rehabilitative Concepts?, Prison Journal, Zvezek 79, št. 1, marec 1999, str. 119-135.

ugotovi, da njegova uporaba elektronskih komunikacijskih sredstev na ta način ne ogroža varnosti v zavodu in zunaj njega. Dovoljenje za uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev za potrebe elektronske komunikacije se zapiše v osebni načrt obsojenca.

V veljavnem Hišnem redu Zavoda za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni je za obsojence polodprtega oddelka v drugem odstavku 78. člena ter za obsojence odprtega oddelka v drugem odstavku 87. člena izrecno določeno, da je dovoljena uporaba mobilnih telefonov in interneta, če ni podana nevarnost za kakršnokoli zlorabo teh komunikacij in ni ogrožena varnost. Medtem ko je v Hišnem redu o izvrševanju zapora Zavoda za prestajanje kazni zapora Ig tovrstna določba vsebovana v prvem odstavku 76. člena zgolj za obsojenke odprtega režima v okviru odprtega oddelka.

Iz navedenega tako izhaja, da ženske obsojenke polodprtega režima v Republiki Sloveniji sploh ne morejo dobiti dovoljenja za uporabo elektronskih komunikacijskih sredstev iz objektivnih razlogov, ki so na strani ZPKZ Ig, tja pa so nameščene izključno zato, ker so ženske obsojenke. Za ženske obsojenke torej v praksi sploh ne pride v poštev uporaba petega odstavka 75. člena ZIKS-1, da bi torej direktor zavoda na prošnjo obsojenca ugotovil, da njegova uporaba elektronskih komunikacijskih sredstev na ta način ne ogroža varnosti v zavodu in zunaj njega zaradi prostorskih razmer v samem zavodu. Zagovornik ugotavlja, da so ženske obsojenke polodprtega režima v primerjavi z moškimi obsojenci že v izhodišču v slabšem položaju, saj se jim dostop do ugodnosti ne ugodi iz razlogov, ki niso na njihovi strani, pri čemer je to, ali bi njihova uporaba elektronskih komunikacijskih sredstev na ta način ogrožala varnosti v zavodu in zunaj njega irelevantno in se očitno o tem sploh ne odloča zaradi prostorskih omejitev. Učinek navedenih okoliščin je torej takšen, da so v okviru polodprtega režima slabše obravnavane samo ženske, saj le slednje bivajo v ZPKZ Ig. Zagovornik v tem delu ugotavlja slabšo obravnavo zapornic in neposredno diskriminacijo (prvi odstavek 6. člen ZVarD).

Kot omenjeno, je diskriminacija v 4. členu ZVarD opredeljena kot vsako »neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.« V konkretni zadevi gre za **dejansko neenako obravnavanje** v smislu 4. člena ZVarD, pri ugodnosti uporabe mobilnih telefonov in dostopa do svetovnega spleta ter ugodnosti intimnih obiskov pa tudi za **pravno neenakost**, saj so ugodnosti za moške obsojence (v primerljivem režimu) določene v hišnem redu, medtem ko za ženske obsojenke tovrstne ureditve v hišnem redu ni. Zagovornik ugotavlja, da je omejevanje pravic in dostopa do ugodnosti **posledica** (in ne cilj) neenake obravnave v zavodu, saj so razlike utemeljevane s prostorskimi omejitvami zavoda. Ugotavlja tudi, da razlikovanje (slabša obravnava) ni namerno, vendar pa namena v protidiskriminacijskem pravu niti ni potrebno izkazati.[5] V konkretni zadevi gre v primeru pravice do obiskov za **zmanjšanje ali oviranje** pravic; v primerih ugodnosti komuniciranja prek mobilnih telefonov in ugodnosti zasebnih obiskov pa gre za **izničevanje (nepriznavanje)** ugodnosti. **Zagovornik ocenjuje, da gre v navedenih treh primerih za kršitev 4. člena in prvega odstavka 6. člena ZVarD.**

*

Ker je Zagovornik ugotovil prikrajšanje oz. manj ugoden položaj oseb z določeno osebno okoliščino, je v nadaljevanju presojal, ali ravnanja oziroma prakse po posameznih ugotovljenih sklopih objektivno temeljijo na legitimnem cilju in ali so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna. Ugotavljal je torej, ali bi takšna neenaka obravnava lahko pomenila izjemo od prepovedi diskriminacije po drugem odstavku 6. člena ZVarD.

[5] Evropska unija, Agencija za temeljne pravice: Handbook on European non-discrimination law, 2018, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_en.pdf, str. 240.

V skladu z določbo 40. člena ZVarD v postopkih varstva pred diskriminacijo velja pravilo obrnjenega dokaznega bremena, ki določa, da v kolikor so izkazana dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, mora domnevni kršitelj dokazati, da v obravnavanem primeru ni kršil te prepovedi, oziroma da je neenako obravnavanje dopustno in v skladu s tem zakonom. O tem je bila Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij izrecno poučena z dokumentom št. 0700-67/2019/19 z dne 17. 6. 2020.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcija je v času trajanja postopka pred Zagovornikom očitano diskriminacijo v zvezi s pravico do prebivanja na prostem odpravila ter to v postopku izkazala s posredovanjem novega Hišnega reda ZPKZ lg. Sicer pa je tako v Odgovoru z dne 31. 1. 2020 kot v Izjasnitvi z dne 24. 7. 2020 navajala, da ne ravna diskriminatorno ter da različna obravnava moških in žensk ne temelji na spolu, ampak na različnih objektivnih pogojih zavodov, v katerih osebe prestajajo kazen zapora, zato meni, da ni mogoče govoriti o diskriminatorni obravnavi oseb glede na spol.

Zagovornik zato ugotavlja, da Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij v skladu s svojim dokaznim bremenom ni uspela izkazati, da bi bilo neenako obravnavanje žensk obsojenk dopustno v skladu z ZVarD, s čimer tudi ni uspela upravičiti izjeme od prepovedi posredne diskriminacije. Glede na navedeno je Zagovornik odločil, kot izhaja iz izreka te odločbe.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vloži pri pristojnem sodišču neposredno pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožba z morebitnimi prilogami se vloži najmanj v treh izvodih. Tožbi je treba priložiti tudi to odločbo v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodila:
Sergeja Oštir
Samostojna Svetovalka Zagovornika

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:
- Republika Slovenija, Ministrstvo za pravosodje, Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij, Beethovnova ulica 3, 1000 Ljubljana - osebno po ZUP,
- zbirka dok. gradiva.